

Cultuur & Geschiedenis

NIET LACHEN!

Eddy de Jongh fotografeerde bekende Nederlanders voor het *Journal* – de geportretteerden wisten dat het beeld uiteindelijk voor hun necrologie gebruikt zou worden. Door Henk van Gelder

Ze moesten allemaal neutraal in de lens kijken, liefst met de mond dicht. De foto's moesten immers bruikbaar zijn bij goed én bij slecht nieuws. Een zichtbare blik van vreugde bij slecht nieuws zou niet gepast zijn. En een somber gezicht bij goed nieuws evenmin. Dat maakt de portretten van de honderden bekende Nederlanders die de fotograaf Eddy de Jongh voor het archief van het NOS-*Journal* maakte, nogal gelijksoortig. Iedereen vertoonde dezelfde vlakke gelaatsuitdrukking.

Eddy heeft me weleens verteld dat hij het een lastig karweitje vond. Vooral omdat hij, als hij zich volgens afspraak bij zo'n prominente landgenoot meldde, geregeld werd begroet met dezelfde

woorden: 'O ja, voor het *Journal*. Dat is zeker voor als ik dood ga.' En omdat hij dat dan niet kon ontkennen. Soms werd zo'n portret gebruikt als de betrokkene een belangrijke prijs had gewonnen, maar in de meeste gevallen werd het slechts vertoond bij diens overlijden. 'Ja, ook', mompelde hij dan, ietwat geïrriteerd, ten antwoord.

Het was in de jaren 70 en 80. Tegenwoordig gebruikt het NOS-*Journal* levende archiefopnamen bij een belangrijk sterfgeval, waarvan het laatste beeld even wordt stilgezet. *Freeze frame*, aldus de vakterm. Toen was de techniek echter nog niet zo ver. Achter de nieuwslezer werd in die dagen een dia uit het archief vertoond – en die dia's waren van Eddy de Jongh.

Het kwam goed uit, dat de NOS hem die opdracht had gegeven. In de jaren 50 en 60 was hij de topfotograaf van het weekblad *Vrij Nederland*. Hij leverde reportagefoto's en maakte de portretten bij de destijds hoogst onthullende interviews van de verslaggeefster die zichzelf kortweg Bibeb noemde. Maar na lange jaren kwam er een eind aan. De VN-redactie vond dat zijn stijl ouderwets was geworden, en wilde liever in zee met jongere fotografen die meer drama in hun beelden legden. Eddy werd daar zo onzeker van, dat hij de wekelijkse enve-

lop met foto-afdrukken een tijdlang door zijn zoontje David op de redactie liet bezorgen. Tot het blad hem de deur wees. En toen diende het *Journal* zich aan.

Meer dan drie decennia later heeft de nu 46-jarige David de Jongh de documentaire *Foto-Eddy* gemaakt – een af en toe pijnlijk portret van een man met een chaotisch liefdesleven, een navenante relatie met zijn kinderen en een neiging tot verlegenheid en onhandigheid die zijn werk niet altijd ten goede kwam. Verslaggevers die, zoals ik, weleens met hem hebben gewerkt, hebben er allemaal verhalen over. Hoe vaak er iets mis was met het sluitertje van zijn camera, hoe vaak zijn auto niet wilde starten, hoe hij soms vergat nieuwe filmrolletjes mee te nemen en hoe hij zelfs één keer werd getroffen door hooimijt in zijn camera. Maar daar stond veel tegenover. Want in zijn beste dagen maakte hij, ondanks alles, de mooiste foto's waarop de geportretteerden zich van hun meest expressieve kant lieten zien. En daarnaast was hij, voor de meereizende journalist, ook buitengewoon onderhoudend gezelschap, met originele observaties en een treffend soort ironie. 'Ach,' verzuchtte hij op een dag tegen mij, 'ik ben zó oud – ik heb al gescheiden kinderen.'

Eddy de Jongh stierf in 2002. David, zijn vierde kind uit het vierde van zijn vijf huwelijken, beheert de nalatenschap. En maakte deze film, over die bijzondere man achter al die foto's. ←

HET UUR VAN DE WOLF: FOTO-EDDY
DINSDAG, NEDERLAND 2, 23:00 UUR

In de documentaire spit de zoon van Eddy de Jongh, David, tevens de regisseur van de film, door duizenden negatieven die de fotograaf naliet.

Wie is wie? Kijk op pagina 98

DE NAMEN BIJ DE FOTO VAN PAGINA 36.

Vanaf linksboven: Peter van Straaten, Annie M.G. Schmidt, Rob Out, Renée Soutendijk, Chriet Titulaer, Aart Staartjes, Drs. P., Joost Prinsen, Marte Röling, Wim T. Schippers, Robert Long, Liesbeth List, Wieteke van Dort, Pierre Janssen, Lou de Jong, Freek de Jonge, prinses Irene, John Kraaijkamp sr., Willibrord Fréquin, Linda van Dyck, Wim de Bie, Rijk de Gooyer, Bert Haanstra, Albert Heijn, Remco Campert, Simon Carmiggelt, Gerard Cox, Marcel van Dam, Hans Dorrestijn, Mary Dresselhuys, Hugo Brandt Corstius, Martin Brozius, W.L. Brugsma, Renate Dorrestein, Sonja Barend, Ischa Meijer, Joost Zwagerman, Nico Scheepmaker, Carry Tefsen, Alexander Pola, Simon Wiesenthal, Jan Wolkers.

